

**מאפייני הזהות היהודית והפרופסיונאלית של מחנכים לגיל
הרך בקהילות יהודיות בדרום אמריקה המשתתפים
בתוכנית
" מרחבים 2007 "**

**דוח מחקר
(2007-6)**

ד"ר קלאודיה גלושנקוף

יעוץ אקדמי: ד"ר רפי שיניאק

יעוץ מתודולוגי: ד"ר חנה עזר

יעוץ סטטיסטי: יצחק גילת

עוזרת מחקר: אביבה אבידן

המחקר נערך בתמיכת המחלקה לחינוך, הסוכנות היהודית

מרץ 2008

© כל הזכויות שמורות לרשות המחקר במכללת לוינסקי ולסוכנות היהודית

1. תמצית

מחקר זה הוא מחקר אשר לווה את התוכנית "מרחבים 2007", שהתקיימה במכללת לוינסקי בחודשים פברואר-יוני 2007. תוכנית "מרחבים" מתקיימת בסיוע פרויקט "מסע", לתוכניות ארוכות טווח של הסוכנות היהודית ושל מדינת ישראל. בין מטרות התוכנית: חינוך יהודי ברמה אקדמית בתחומים הרלבנטיים הקשורים להכשרת המשתתף כמחנך יהודי בכלל וכמחנך יהודי בתפוצות בפרט; התנסות בהוראה במוסד חינוכי ישראלי במשך שהייתו של המשתתף בארץ, כחלק אינטגרלי מתהליך הכשרתו המקצועית; העמקת החוויה הישראלית-ציונית המהווה חלק בלתי נפרד מזהותו החינוכית והאישית של המשתתף. בתוכנית השתתפו 20 סטודנטיות וסטודנט אחד, בני 18-28, יהודים מארצות אמריקה הלטינית, רובם עובדי במוסדות חינוך יהודי עם קבוצות בגיל הרך.

המחקר התחקה אחרי השפעת התוכנית על זהותם היהודית והפרופסיונאלית של המשתתפים בה. המחקר הוא מחקר משולב, כמותי עם חלק איכותי נרטיבי. כלי המחקר כללו (1) שאלון בתחילת התוכנית שמטרתו לאפיין את הזהות היהודית, הזהות הפרופסיונאלית והציפיות לגבי התוכנית, בטרם התחלת הלימודים; (2) שאלון בסוף התוכנית שמטרתו לאפיין את הזהות היהודית, הזהות הפרופסיונאלית ושביעות הרצון מהתוכנית; (3) שני ראיונות פתוחים בסגנון הריאיון הנרטיבי (Lieblich, Tuval-Mashiach & Zilber, 1998) לשליש מחברי הקבוצה, אחד בתחילת התוכנית, והשני בסיומה. מטרת הראיונות - לחשוף את המאפיינים של הזהות היהודית, הפרופסיונאלית ועמדותיהם לגבי התוכנית, כפי שעולה מתוך סיפוריהם האישיים.

הממצאים מציגים תמונה של קבוצה מאוד הטרוגנית. עם זאת אפשר להבחין בקווים משותפים המציירים את פרופיל משתתף/ת התוכנית: היא יהודיה, רווקה, לפחות דור שני בארץ לידתה, ממשפחה אשכנזית חילונית. בחיק משפחה מציינים חלק מחגי ישראל ומועדיו. היא בוגרת תיכון, שלמדה במסגרות יהודיות. שולטת במידת מה בשפה העברית. היא התחילה ללמוד לימודים גבוהים, בעיקר בתחום מדעי החברה. חייה החברתיים נעים בעיקר במסגרות יהודיות: מועדון, תנועה. במסגרות אלה צברה ניסיון כלשהו בהדרכה. עובדת כרגע במסגרות של החינוך היהודי בקהילתה, על פי רוב כסייעת גננת, תפקיד אליו הגיעה בלי כוונה תחילה.

הציפיות מהתוכנית התרכזו בשלושה מישורים שונים: (1) להרחיב ידע, (2) לחוות את ישראל, (3) לרכוש כלים להוראה. הממצאים מראים שהציפיות בתחום הרגשי מומשו (קשר עם ישראל, קשר רגשי עם מוצאה היהודי, העמקת הזהות היהודית), ובמידה חלקית

בתחומים האחרים. הציפיות של אלה שציפו לקבל הכשרה מקצועית ולרכוש כלים לעבודה עם ילדים צעירים מומשו באופן חלקי.

התוכנית חיזקה את הזהות היהודית של המשתתפים והפכה את הזיקה לישראל כמקום ממשי ולא רק כמיתוס, וכחלק משמעותי של זהותם היהודית. המפגש וההיכרות עם גן הילדים הישראלי, על כל היבטיו, עוררה אצל המשתתפים שאלות לגבי תפיסת הילד, החינוך ותפקיד הגננת. מפגשים אלה מהווים בסיס לבניית זהות מקצועית של המשתתפים, שהם אנשים צעירים בתחילת דרכם המקצועית.

מן המחקר ניתן להסיק שתוכנית מעין זו המתקיימת בישראל במוסד אקדמי מקדמת את הזהות היהודית ואת תחושת הקשר עם ישראל. נדרשת העמקה נוספת בתחום הפרופסיונאלי, באשר מדובר באנשים צעירים, בתחילת דרכם המקצועית, שזהותם המקצועית עדיין בתהליך התהוות.